Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · "Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24321007

ta'minlashning ustivor yo'nalishlari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

RAQAMLI IQTISODIYOT VA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Qosimov Salohiddin Iskandarovich
"International school of finance technology and science" ISFT instituti
Menejment kafedrasi assistent o'qituvchisi Toshkent Davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi
qosimovsalohiddin45@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu tezisda raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalarni rivojlantirishning ahamiyati, ularning iqtisodiy va ijtimoiy hayotdagi roli, jahon tajribasi hamda O'zbekiston sharoitidagi imkoniyatlar va muammolar batafsil yoritilgan. Jahonning ilg'or davlatlarida raqamli texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etish tajribasi tahlil qilinib, ularning O'zbekiston uchun tatbiq etish istiqbollari muhokama qilingan. Shuningdek, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash va kadrlar salohiyatini oshirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, innovatsiyalar, axborot texnologiyalari, raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, IoT (internet of things), katta ma'lumotlar (big data), elektron tijorat.

Raqamli iqtisodiyot bugungi globallashgan dunyoda iqtisodiy o'sishning yangi drayveri sifatida qaralmoqda. Bu sohaga investitsiyalar oqimi ko'payib, davlatlar iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Innovatsiyalar esa yangi texnologiyalarni hayotga tatbiq etish orqali jamiyatni yangi rivojlanish bosqichiga olib chiqmoqda. Mazkur tezisda raqamli iqtisodiyotning ahamiyati, innovatsiyalarni rivojlantirish zarurati, dunyo tajribasi va O'zbekiston sharoitida bu jarayonlarning istiqbollari tahlil qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot atamasi axborot texnologiyalari, internet va raqamli platformalardan foydalanishga asoslangan iqtisodiy faoliyatni anglatadi. Ushbu iqtisodiyotning asosiy unsurlari quyidagilardir:

- **Raqamli xizmatlar**: Elektron tijorat, raqamli to'lov tizimlari va onlayn xizmatlar.
- **Innovatsion texnologiyalar**: Sun'iy intellekt, IoT (Internet of Things), katta ma'lumotlar (Big Data).
- **Raqamli infratuzilma**: Internet tarmog'ining kengaytirilishi, ma'lumotlar markazlari va bulutli hisoblash tizimlari.

Raqamli iqtisodiyotning global yalpi ichki mahsulotga (YaIM) qo'shayotgan hissasi yildan-yilga oshib bormoqda. Bu esa uning iqtisodiy samaradorligini yaqqol ko'rsatadi.

Innovatsiyalar iqtisodiyotning transformatsiyasida asosiy vosita hisoblanadi. Ular quyidagi jihatlar bilan ajralib turadi:

- **Texnologik o'zgarishlar**: Ishlab chiqarishni avtomatlashtirish va energiya samaradorligini oshirish.
- **Ish o'rinlari yaratish**: Innovatsion texnologiyalarga asoslangan yangi sohalarning yuzaga kelishi.
- **Bozor talabini qondirish**: Innovatsiyalar mijozlar ehtiyojlarini tezkor va moslashuvchan tarzda ta'minlashga yordam beradi.

Misol sifatida Tesla korporatsiyasini oladigan bo'lsak, Tesla avtomobillarining ishlab chiqarishida sun'iy intellekt va IoT texnologiyalari qo'llaniladi. Bu nafaqat avtomobil sohasida, balki butun global iqtisodiyotda innovatsiyalarni targ'ib qilishning yorqin namunasi hisoblanadi.

Published: 23.12.2024
Cite this article: Qosimov Salohiddin Iskandarovich (2024). Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalarni rivojlantirish. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24321007
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi Yevropa Ittifoqi, AQSh, Xitoy kabi davlatlar misolida muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. Masalan, Xitoyning "Raqamli ipak yo‘li" dasturi xalqaro savdoni raqamli platformalar yordamida rivojlantirishga qaratilgan. Yevropa Ittifoqi esa "Raqamli Yevropa" strategiyasi orqali raqamli infratuzilmani takomillashtirmoqda.

AQSh: Innovatsiyalar yetakchisi

AQSh sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar va bulutli hisoblash texnologiyalarida global yetakchilikni saqlab qolmoqda. “Google”, “Amazon” va “Microsoft” kabi kompaniyalar texnologik yutuqlarni amaliyotga tatbiq etishda ilg‘or bo‘lib, iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Xitoy: Raqamli iqtisodiyotning gigantlari

Xitoyning “Alibaba” va “Tencent” kompaniyalari raqamli iqtisodiyotning muvaffaqiyatli namunasidir. Xitoy hukumati "Made in China 2025" dasturi orqali yuqori texnologiyalarni jadal rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqdi.

Yevropa Ittifoqi: Raqamli transformatsiya strategiyasi

Yevropa Ittifoqi “Raqamli Yevropa” dasturi orqali davlatlararo texnologik integratsiyani amalga oshirmoqda. Mazkur dastur bo‘yicha moliyalashtirish hajmi 2025-yilga borib 9 milliard yevroni tashkil etishi kutilmoqda.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Prezidentning "Raqamli O‘zbekiston – 2030" strategiyasi bu borada muhim qadam bo‘lib, quyidagi maqsadlarni belgilaydi:

✓Raqamli texnologiyalarni davlat boshqaruvida keng joriy etish.

✓Axborot texnologiyalari sohasida yangi ish o‘rinlari yaratish.

✓Internet infratuzilmasini kengaytirish.

Biroq, hali ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo‘lida quyidagi muammolar mavjud:

❖Internet tezligining nisbatan pastligi.

❖Innovatsion loyihalarni moliyalashtirishning cheklanganligi.

❖Iqtisodiy subyektlar tomonidan raqamli xizmatlardan yetarlicha foydalanmaslik.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning kelgusi istiqbollari quyidagicha bo‘lishi mumkin:

✓**Sun’iy intellekt va katta ma’lumotlardan foydalanish**: Qishloq xo‘jaligi, energetika va transport sohalarida samaradorlikni oshirish.

✓**Raqamli to‘lov tizimlari**: Fintech sohasida rivojlanishni jadallashtirish.

✓**Global raqamli bozorga integratsiya**: O‘zbekiston kompaniyalarining xalqaro bozorlarga chiqishi uchun imkoniyatlarni kengaytirish.

Xulosa va Tavsiyalar

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalarni rivojlantirish faqat iqtisodiy o‘sishni emas, balki aholining farovonligi va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash uchun ham muhimdir. Bu borada O‘zbekiston o‘zining ulkan salohiyatini ro‘yobga chiqarishi, yangi iqtisodiy modelni shakllantirishi va global miqyosda kuchli raqobatbardosh davlatga aylanishi mumkin.

Tavsiyalar:

❖ **Davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashni kuchaytirish**: Innovatsion startaplar va IT loyihalar uchun grantlar ajratish.

❖ **Raqamli savodxonlikni oshirish**: Maktab va oliy ta’lim muassasalarida IT bo‘yicha maxsus dasturlarni kengaytirish.

❖ **Xususiy sektor bilan hamkorlikni kuchaytirish**: Korporativ texnologiyalarni ishlab chiqish uchun davlat-xususiy sheriklik modelini qo‘llash.

Tavsiya etilgan strategik chora-tadbirlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish orqali mamlakat o‘z iqtisodiyotini nafaqat raqamli, balki innovatsion rivojlanish yo‘nalishida ham yangi bosqichga olib chiqishi mumkin bo‘ladi.

Adabiyotlar/Literatura/Reference:

1. **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori**: "Raqamli O‘zbekiston – 2030" strategiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PQ-6079-son qarori.
2. **O‘zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi**: "O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot: muammolar va istiqbollar" hisobotlari. www.mitc.uz
3. Schwab, K. (2017). The Fourth Industrial Revolution. Crown Business.
4. OECD (2020). Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives. Paris: OECD Publishing.
5. Mamasoatov, D. (2023). Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.
6. UNCTAD (2022). Digital Economy Report 2024: Cross-Border Data Flows and Development. United Nations Conference on Trade and Development. unctad.org
7. **Jahon Banki hisobotlari**: O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi. www.worldbank.org
8. **Xitoyning raqamli iqtisodiyoti tajribasi**: "Alibaba Cloud Intelligence Report" (2021). www.alibabagroup.com
9. Tohidi, H., & Jabbari, M. M. (2012). ICT and its role in national development. Procedia Technology, 1, 503-507.
10. **O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi materiallari**: Innovatsion startaplar va raqamli infratuzilmani qo‘llab-quvvatlash. www.mininnovation.uz
11. European Commission (2020). A Europe Fit for the Digital Age. ec.europa.eu
12. **Statista ma’lumotlari**: Jahonda raqamli iqtisodiyotning YaIMga qo‘shgan hissasi (2023). www.statista.com
13. Deloitte Insights (2023). Digital Economy Compass. Deloitte Global Services.

RAQOBATBARDOSHLIKNI TA’MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI VA AHAMIYATI

Bozorov Sardor Ulug‘bek o‘g‘li
Farg‘ona politexnika instituti 4-bosqich talabasi
Nazarova Latofat Toirjon qizi
Farg‘ona politexnika instituti, “Iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
nazarovalatofat0108@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola iqtisodiyotni raqamlashtirish orqali raqobatbardoshlikni ta’minlash jihatlariga qaratilgan bo‘lib, raqamli texnologiyalarni zamonaviy jamiyatning iqtisodiy rivojlanishiga ta’siri ko‘rib chiqilgan. Mamlakatda amalga oshirilayotgan chora tadbirlar natijasida bugungi kunda erishilgan natijalari, raqamli iqtisodiyotning dunyo bo‘yicha ko‘rsatkichlari keltirib o‘tilgan. Shu bilan birga mamlakatda iqtisodiyotni raqamlashtirishni kuchaytirish bo‘yicha bir qator takliflar tavsiya etilgan.